Atlarda Beslenme Hastalıkları

- Ağız ve diş bozuklukları
- Özefagus tıkanması
- Kronik obstrüktif akciğer hastalığı
- Gastrik tıkanma
- Mide ülseri
- Kolikler
- Botilismus (Tay titremesi)
- Hiperlipidemi sendromu
- Arpalama
- Beslenmeye bağlı kemik hastalıkları
  - Osteokondrozis
  - Raşitizm
- Beslenmeye bağlı kas hastalıkları
  - Pazartesi hastalığı
  - Selenyum eksikliği miyopatisi
  - Hipokalsemik tetani
- Pika (Odun çiğneme)

Ağız ve Diş Bozuklukları

- Dişlerin aşınma bozuklukları, atlar 18-24 aylık olduklarında dikkati çekmeye başlar. Bu durum, sert ve bozuk yemlerle beslenen atlarda daha sık gözlenir.

- Anormal diş aşınmaları ve süt dişlerinin düşmemesi; yemlerin çiğnenmesinde güçlüğe, yanak içlerinde ve dilde yaralanmalara neden olur.

Özefagus Tıkanması

- Çok hızlı yeme ve özefagusta tıkanma atı şoka sokabilir.
- İri pelet yemler
- Havuç, elma gibi yemlerin parçalanmadan verilmesi

Kronik Obstruktif Akciğer Hastalığı (Akciğer Amfizemi, Solugan)

- Aşırı derecede tozlu ortamlar
- Tozlu yemlerin tüketilmesi
- Yem ve hava ile taşınan küfler

- İyi kaliteli tane yem ve kuru ot, su serpilmiş kuru ot
- Kuru ot alerjisi riski varsa şeker pancarı posası peleti
- Meraya çıkartma

Gastrik Tıkanma

- Kuru posa, kepek, saman gibi su çeken yemler
- Kaba yemlerin iyi çiğnenememesi
- Aşırı miktarda tahıl tüketilmesi ve ardından çok su içilmesi

Mide Ülseri

- HCl midede sürekli salgılanmaktadır.
- Yem alımı durdurulunca pH 2' nin altına düşebilir.
- Dorsaldeki squamoz epitel hücrelerinde lezyonlar oluşabilir.
- Kaba yemin az, konsantre yemin fazla / az öğünde verilmesi (tamponlama kapasitesi)
- Yonca kuru otunun çayır otuna göre tamponlama kapasitesi daha fazladır (alıştırma dönemlerinde).

Kolikler

- Her çeşit abdominal ağrı kolik olarak tanımlanmaktadır.
- Kolikler genellikle gastro-intestinal kökenlidir.
- At ölümlerinin % 20-25 kadarı kolik nedeniyle olmaktadır.
- Cinsiyet olarak kısraklar ve ırk olarak Arap atlarında kolik riski daha fazladır.
- Kolik olgularının % 80' i 1-2 saat içinde kendiliğinden iyileşmekte, % 20' si ise acil önlem alınmazsa öldürücü olabilmektedir.

Nedenleri

1. Beslenmeye Bağlı Nedenler
2. Sindirim Sistemi ile İlgili Nedenler

1. Beslenmeye Bağlı Nedenler

- Mısırın fazla verilmesi
- Aşırı konsantre yem (tahıl) verilmesi
- Kalitesiz, ince kıyılmış, donmuş ve küflü kaba yemler
- Yulafın bütün veya ince öğütülerek verilmesi
- Tuz fazlalığı
- Ani yem değişiklikleri
- Düzensiz yemleme programı
- Hayvanların yemleri hızlı tüketmesi
- Rasyonda selüloz fazlalığı
- Taylara ilk haftalarda çay şekeri, bal veya ballı inek sütü verilmesi
- Egzersiz öncesi ve sonrası konsantre yem veya soğuk su verilmesi
- Kum yeme alışkanlığı
- Tozlu ve kumlu yemlerin verilmesi
- Diş bozuklukları
- Yabancı cisimler, bezoarlar (saç, kıl yumakları)

2. Sindirim Sistemi ile İlgili Nedenler

- Bağırsak enfeksiyonları, tümörleri ve kolitisler
- Bağırsaklarda gaz, sıvı ve sindirilmemiş içeriğin bulunması (ozmolarite bozulması)
- Bağırsak dokusunda ödem oluşması
- Aşırı ve ani hareketlerin yapılması (bağırsak düğümlenmesi)
- İnce bağırsakta gram (-) bakterilerin artması
- Parazitler

Obsturasyon:

- Hareketli yabancı cisim
- Aşırı düzeyde fosforca zengin yem (kepek) tüketimi
- Uzun lifli bitkisel yem (konglobat)

Obstipasyon:

- Koyulaşmış içerik-kimus tıkanması
- Şişen yemler kuru şeker pancarı posası/ince öğütülmüş yem
- Hacimli, sindirimi güç yemler (saman, bayat kuru ot)
- Yeterince çiğnenmemiş (ön öğütme nedeni ile) kaba yem
- Küf enfeksiyonu (kalın bğ. florasının etkilenmesi)
- Susuzluk/su kaybı – içerik koyulaşması

Fermantasyon kusurları/kusurlu fermantasyon

Diğer kusurlar:

- Aşırı yem tüketimi-mide yüklenmesi
- Bağırsaklarda kum birikmesi (kirli yem, su)

Belirtileri

- Karın bölgesini tekmeleme
- Boyun ve başı döndürme
- Arka ve ön ayakları aynı anda germe
- Oturmak, iştahsızlık, inlemek ve aşırı huysuzluk
- Şiddetli durumlarda sırt üstü dört ayak havada yatmak
- Terlemek ve aşırı huysuzluk
- Ateş ve kalp atım hızının artması
- Köpek oturuşu

Kolik Tipleri

- Akut kolik
- Bağırsak spazmı
- Sekumda sancı (impact kolik)
- Kum sancısı
- Tay sancısı (mekonyumun atılamaması)
- Enterolit koliği (bağırsak taşları)

Enterolit (200-1500 g)

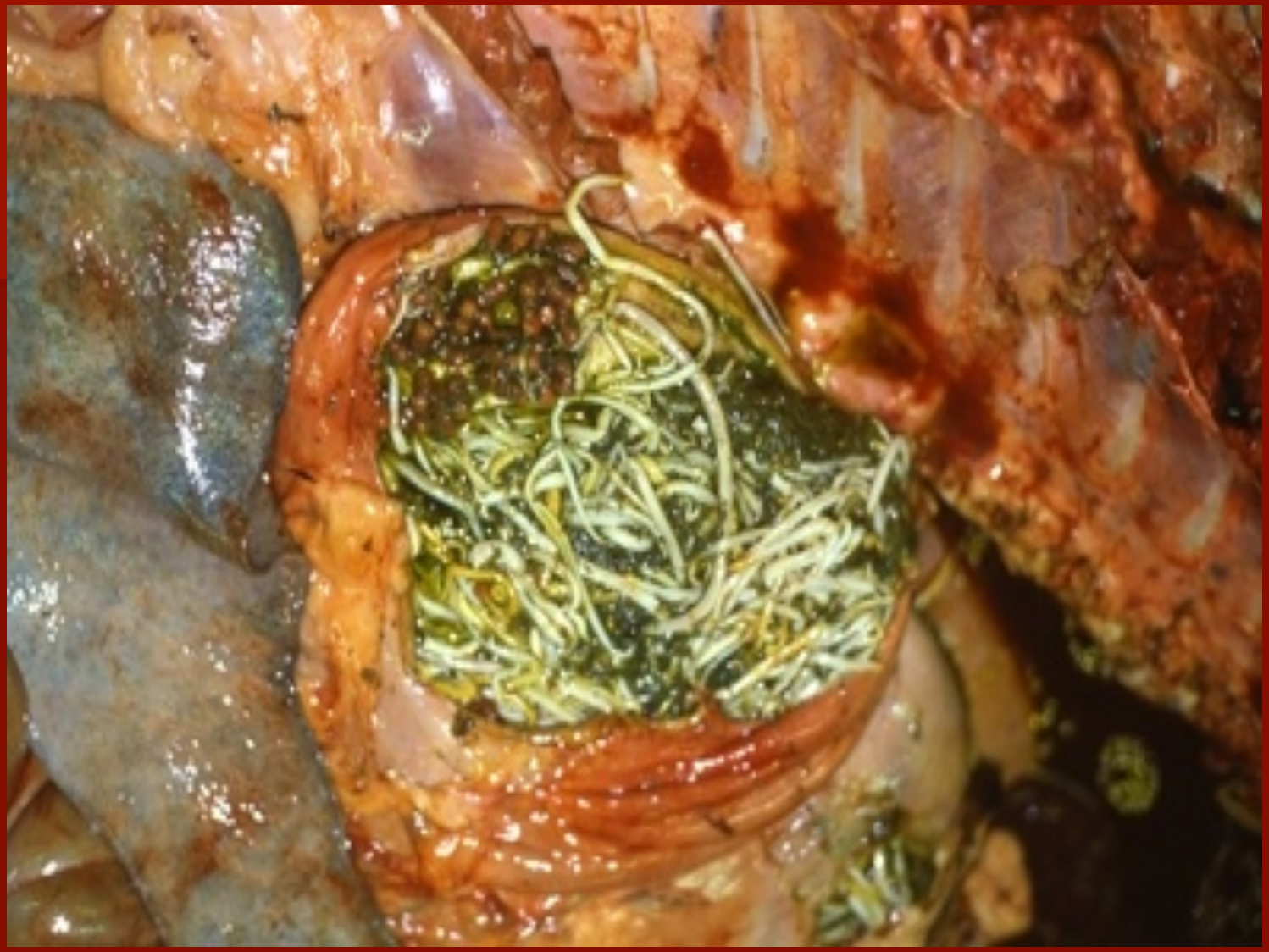

Parazit (*Strongylus vulgaris*)

Kum birikimi

Merada otlatma:
At dışkısında
strongylidea

Korunma

- Koliğe neden olan etmenlerin önüne geçilmelidir.

Botilismus veya Tay Titremesi

- *Clostridium botulinum*
- Temizlik ve hijyene dikkat edilmemesi
- Kas paralizleri, depresyon ve iştahsızlık
- Taylarda diz titremesi
- Korunmak için aşılamalar yapılarak hijyene dikkat edilmelidir.

Enterotoksemi

Aşırı yedirme, ani yem değişikliği

Hiperlipidemi Sendromu

- Karbonhidrat alımının düşmesi ve stres
- Özellikle poniler ve dişi eşekler
- Enerji yetersizliği ve bazı hastalıklar (kolik, peritonit, metrit gibi) etkisiyle görülür.
- Korunma:
  - Atlar yağlandırılmamalı
  - Stres etmenlerinin önüne geçilmeli
  - Rasyonda yeterli enerji sağlanmalı

Arpalama (Laminitis)

- Tırnak ile distal falanks arasındaki dokularda ve corona bantındaki kılcal damarların permabilite bozukluğu sonucu oluşan aseptik yangıdır.
- Nedenleri:

  - Rasyonda kolay eriyebilir karbonhidratların fazla bulunması ⇒ asidoz ⇒ histamin ⇒ damar geçirgenliği artar
  - Cushing's Sendrom ve Equine Metabolic Sendrom
  - Bozuk yemler, düzensiz yemleme, ani yem değişiklikleri
  - Uzun süreli, sert zeminde koşturma
  - Hatalı nallama

Nedenleri:

- Alıştırmadan aşırı miktarda tane yem tüketilmesi
- Sert zeminde hayvanın aşırı zorlama (koşturma)
- Obezite
- Eklem içi kortikosteroit kullanılması
- Bazı sistemik hastalıklar (metrit, kolik, pnömoni)
- Yaşlı atlarda hepatit ve nefrit
- Toksikasyon (bitkisel, kimyasal, bakteriyel)

Belirtileri

- Genelde ilk ön ayaklarda bazen dört ayakta birden görülür.
- Tırnağın üst çevre dokularında pulzasyon artışı, yüksek ateş, ağrı ve ödem oluşumu
- Yürüme güçlüğü, topallık
- Tırnak deformiteleri
- Genel durumun bozulması

Korunma

- Nedenleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Rasyonun kolay eriyebilir karbonhidrat içeriğine dikkat edilmelidir. Fazla tahıl vermekten kaçınılmalıdır.
- Rasyonlar arası geçişler aşamalı yapılmalıdır.
- Çayır-meraya fruktan içeriğinin düşük olduğu sabah ve akşam saatlerinde salınmalıdır.
- Enerji kaynağı olarak nişasta ve şeker yerine kısmen yağlar kullanılabilir.
- Aşırı yürütme ve ağır egzersiz yaptırılmamalıdır.

Pododermatit

Ani yem değişikliği, aşırı tane yeme, körpe mera, sert zeminde koşturma, retentio secundinarium, ceviz talaşından yataklık.

Beslenmeye Bağlı Kemik Hastalıkları

Osteokondrozis

- Kıkırdak matriksinde kalsifikasyon sonucu kondrositlerin ölmesi ile karakterizedir.
- 1-2 yaşlarında görülür.
- Nedenleri:
  - Kalsiyum ve kalsitonin fazlalığı
  - Bakır yetersizliği
  - Genetik yatkınlık

Raşitizm

- Genç hayvanlarda Ca, P ve D vitamini yetersizlikleri ile Ca/P oranındaki dengesizlikler sonucu oluşur.
- Taylar uzun süre süt emdikleri ve yavaş gelişikleri için yakalanma olasılıkları daha düşüktür.

Beslenmeye Bağlı Kas Hastalıkları

Pazartesi Hastalığı (Azotüri)

- Hastalık, bir süre dinlendirmede olan ve yüksek oranda kolay eriyebilir karbonhidrat içeren rasyonla beslenen atların aniden çalışmaya başlatılmasıyla ortaya çıkar. Oksijen yetersizliğinden kreatin fosfat ve laktat oluşur.
- Korunma:
  - Dinlenme günlerinde tane yem miktarı azaltılmalı
  - Antrenmanda aşamalı ısınma uygulanmalı
  - Selenyum + E vitamini katkısı yapılmalı

Azotüri

Tutulma hastalığı olarak da adlandırılır. Myoglobin atımından dolayı idrarın kahverengine dönmesi ve kaslarda sertlik görülür.

Nedenleri: Dinlenme günlerinde aşırı karma/tane yem yedirme.

Tedavi: E vitamini + Se, B_1 vitamini, oral yolla % 2' lik Na_2HCO_3

Selenyum Eksikliği Miyopatisi

- Taylarda selenyum eksikliğine bağlı olarak görülür.

Hipokalsemik Tetani (Laktasyon tetanisi, eklampsi)

- Kanda kalsiyum ve magnezyum eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Pika

- Selüloz, fosfor, sodyum potasyum, B_{12} vitamini, tuz, demir, bakır ve kobalt yetersizliği
- Kaba yemin yetersiz olması, sadece pelet yemle besleme
- Can sıkıntısı

- Toprak, odun gibi yem olmayan maddelerin tüketilmesi

- Kuru ot uzunluğunun artırılması ve meraya çıkartma

İştahsızlık

Bozuk, kalitesiz yem
Vitamin – mineral noksanlıkları
Yağlanma
Hastalık